

İSTANBUL'DA YERALTISUYU AKİFERLERİ NEDEN GERİ BESLENSİN Kİ?

Geçtiğimiz günlerde “İSTANBUL DEPREMDE SU YATAĞIYLA KORUNACAK” başlıklı haberler değişik basın-yayın kuruluşlarında yer almıştır. Habere göre, “olası depremde büyük hasarların önlenmesi için İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanlığınca yer altı boşlukları suyla doldurulması projesi kapsamında Haliç ve Küçükçekmece arasında yer altı suyu besleme noktalarının tesbiti çalışmalarına başlanılmıştır.” Konuya ilişkin Oda Görüşümüz aşağıda sunulmuştur

İstanbul'da Yeraltısu Akiferleri Neden Geri Beslensin ki?

Geçtiğimiz günlerde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı büyük bir müjde verdi. İstanbul'un batısındaki tüketilmiş ve kirletilmiş eski bir yeraltısu akiferi barajlardan taşınacak su ile geri beslenecekmiş!

Başkan'a göre bu iş çok hayırlı bir iş. Deprem sakıncasını bile hafifletebilir. Medyada sık sık görmeye alışkın olduğumuz bazı bilim insanları soranlara, beklenen bu yararın saçmalığını söyledi.

Ama bu uygulama birdenbire ortaya atılmadı. Daha önce DSİ Genel Müdürlüğü'nün bu projeyi olgunlaştırmak için görevlendirildiği ve bazı çalışmalar yapıldığı biliniyordu. Yani İstanbul, Ankara'da düşünülmüş yeni bir uygulamayı daha sırtlamanın eşiğinde. Daha öncekiler gibi, “7 Tepeye 7 Tünel”, “Burgu Kuleler”, “Galataport”, “Haydarpaşa”, “3. , 4., 5. Köprüler” vb gibi İstanbul'un kaynaklarını talana yönelik ve geleceğini karartmaya teşne yeni bir buluş mu, bu?

Kuşkusuz bunu İBB Başkanı sayın Dr Kadir Topbaş ve İSKİ'den DSİ'ne Genel Müdür giden sayın Dr Veysel Eroğlu açıklamak durumunda.

Ama, mesleğimiz gereği bizim de söyleyecek sözümüz var. Ne yazık ki, perdenin arkasındakileri aydınlığa çıkarmak ve acı söylemek te hep bizlere düşüyor.

İstanbul, bugünkü yayılışı ve yapılanışı ile yeraltısu açısından zengin bir kent değil. Yoksul.

Bu durum geçmişte bundan farklı idi. Kentin nüfusu 3 milyon kadar iken yeraltısu üretimi yapılan akiferleri olan ve çekilen bu suyu endüstriye ve kentsel kullanıma sunulabildiği bir kentti. İSKİ öncesi Belediye kurumu olan İstanbul Sular İdaresi'nin çok sayıda yeraltısu üretim kuyusu bunlardan su çeker ve kente basardı. Bu konuda İSİ'ne DSİ yardımcı olurdu. Bu açıdan İstanbul'un değerli bir yeraltısu akifer varlığı, kentin batısındaki Eosen yaşlı kireçtaşları içinde yerleşmişti. Bugünkü Bahçeşehir-Altınehir-Güneşli-Çobançeşme-Ataköy arasında uzanan bir kuşakta örtülü durumda yayılan bu kireçtaşlarının içinde zengin bir yeraltısu akiferi vardı. Bu akifer, daha yüksek yerlerde yüzeyleyen kireçtaşlarından beslendiği için çoğu yerde basınçlı idi. Kuyu açılınca artezyen yapardı. O dönemde çalışan meslektaşlarımızın anlattığına göre Çobançeşme'de (bugünkü Havaalanı Kavşağı'nda) açılan ilk kuyudan boşalan su 15-16 m yükseğe püskürmüştü.

Bu bölgede ilk kuyular kente su sağlamak için kamu eliyle açılmıştı; ama, daha sonraki yıllarda çok su gereksinen her türlü sanayi ve özellikle de tekstil ve boyama sanayi tesisleri Güneşli-İkitelli eksenine yığıldı. İzinli ya da izinsiz sayısız kuyu açıldı bu kuşakta. Daha güneyde de Ataköy konutları ve başka tesisler için daha derin kuyular açıldı.

Bu değerli akiferin beslenmesini çok aşan miktarlarda su çekildi ve akifer tükenmeye başladı. Kuyulardan suyun artezyen basınçla kendisinin akması hayal oldu. Pompalar 10, 20, 40, 60, 90 m derinlere indirildi. Gitgide daha hızlı bir tükenme süreci yaşandı. Akifer basınçlı akifer niteliğinde iken serbest akifere dönüştü. 4-5 yıl önce yine Çobançeşme'de statik su düzeyi 60 m derine inmişti. Şimdi yok. Evet artık doymuş akifer yok. Bu kireçtaşı tabakaları kurutuldu.

En çok su tüketen kuruluşlar da, daha batıya ve Çerkezköy'e gittiler. Şimdi, aynı süreç orada başladı.

Ama, olan yalnız tükenme değil. Bu akifer vahşice tüketilirken, daha da vahşice kirletildi. Sözü edilen bütün sanayi kuruluşlarının sıvı atıkları yüzeyden Ayamama Deresine boşaltıldı. Birkaç yıl öncesine değin bu dere mor, lacivert, kırmızı ve yeşil akıyordu. Her türlü boya, sentetik madde, kimyasal madde, PCB'ler, pestisitler, organoklorürler, vb maddeler yıllarca bu akifere süzüldü. Kentin bu yönde gelişen yerleşim yerlerinin evsel atıkları da bu akiferi besledi.

Şimdi, yeraltına inilebilse de, suyu tüketilmiş bu akiferin içinde yer aldığı Eosen kireçtaşlarına bir bakılabilse. Bu ortamda su çok azaldı; ama, burası pislik ve kanser yapıcı kimyasallarla dolu.

İstanbul'un başka kesimlerinde başka jeolojik birimlerin içindeki daha zayıf yeraltısuyu akiferlerinin kaderi de aynı oldu. Tüketildiler, zayıflatıldılar ve kirletildiler.

Bütün bu akiferlerin beslenme alanları yerleşim yerleri ya da sanayi tesisleri ile kaplandı.

Peki, yeniden soralım : “İstanbul'un Yeraltısuyu Akiferleri Neden Geri Beslensin ki?”

Bu akiferlere suyu isterseniz kaynatıp ta boşaltın. O su, hemen o akiferlerin içinde birikmesine göz yumulan zehirli kimyasallarla yüklenecek.

Bu akiferlerde depolanacak olan su stratejik bir rezerv olamaz. Bir savaş ya da terör eylemi sonucunda kente su sağlayan yüzey su rezervuarları kirletilir ve kullanılamazsa, yeraltında biriktirdiğiniz bu suyu sakın ola kente vermeye kalkmayın. Bu akiferlerde depolanacak suyu bir kerede çekip kentin bir günlük su gereksinimini karşılamaya kalksanız 300'den çok sondaj kuyusu ve pompasını çalıştırmanız gerekir. Yani öyle musluğunu açıp kente anında su da veremezsiniz.

Bu akiferde depolanacak suyu ancak kentin artık küçük bir kesimini temsil eden bu İkitelli-Ataköy ekseninde kullanabilirsiniz.

Üstelik bu akifer öyle kapalı bir kutu da değil. Sizin İkitelli'de, Güneşli'de yeraltına boşalttığınız su yayılacak ve güneyde Marmara Denizi'nin altında önce üstteki daha genç çökellere ve daha sonra da denize sızacak. Yani bu suyu kullanmak üzere geri almayacaksınız, aynı işlemi sürekli yapacaksınız.

Barajlardan geri basma kuyularına su asmak üzere boru döşeyecek, pompa istasyonları kuracak ve sürekli enerji harcayacaksınız.

Öyleyse, yeniden soralım : “İstanbul'un Yeraltısuyu Akiferleri Neden Geri Beslensin ki?”

İçine su geri basılacak olan katmanlar 45 milyon yıl yaşında. Yani içinden çok su çekildiğinde gözenek suyu basıncı düştüğü için sıkışacak, hacmi küçülecek ve yüzeyde oturmaları neden olacak yaşı çoktan geçmişler. Burası, Eskişehir Ovası, Çiğli ya da Konya değil. Zaten yeraltısuyu düzeyleri düştüğü için yüzeyde bir oturma olsa idi 1990'larda olacaktı. Şimdi, buna karşı akiferi yeniden doldurmak gibi bir gerekçeniz olamaz.

Bu akiferin içinde yerleşmiş olduğu kaya birimlerini kesen diri bir fay yok ki, yeraltısuyu düzeyindeki değişiklikler bundaki gerilmeleri boşaltsın ya da bu boşalmayı erteletsin. Öyle olsa idi, zaten yeraltına su basıp gözenek suyu basıncını yeniden yükseltmeyin; bu depremleri öne alır, tetikler deyip uyarırdık.

Öyleyse yine, yeniden soralım : “İstanbul'un Yeraltısuyu Akiferleri Neden Geri Beslensin ki?”

Kim yararlanacak bu boş işten? Yukarıdaki sorunun yanıtı bu sorunun yanıtında gizli olmalı. Kim yararlanacak bu boş işten? Projeciler, yükleniciler, taşeronlar, kontroller, malzeme sağlayıcıları ve en önemlisi “bu akiferi tüketip kirletenlerden halen burada çalışmasını sürdüren ve su diye kıvranan bir kaç tesis sahibi”.

Yani bu işten yalnızca “bizim çocuklar” yararlanacak diyebilir miyiz?

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı Sayın Doktor Mimar Kadir Topbaş ve DSİ Genel Müdürü Sayın Profesör Doktor Veysel Eroğlu, bu soruyu yanıtlarmısınız?

Ne olur bizi ikna edin.

Yoksa, “kör parmağım gözüne” dedirtecek böyle bir uygulamadan vaz geçin de o para ile, İstanbul'da beklenen depremde hemen öleceği öngörülen 70.000 ile 90.000 arasındaki kişiden bir bölümünün yaşamını kurtarmak üzere gerçek ve dürüst bir “Kentsel Dönüşüm Projesi” uygulayın. Gelin, aynı yörede Sefaköy'de, Güneşli'de, Mahmutbey'de depremde kurtulamayacağı açık olan semtlerde yaşayan insanlar için bir şeyler yapın.

Aynı parayı bu iş için harcayın. Bu işi aynı “bizim çocuklar” a yaptırın. Yine onlar kazansın. Razıyız. Yeter ki, yüzlerce çocuk yaşasın ve büyüyebilsin. Öksüz ya da yetim kalmasın. Anaları evsiz, babaları işsiz, onlar aç ve yoksul kalmasın. Aralarından biri yaşar da yarın Jeoloji Mühendisi olursa, sizin bu akıl dışı girişiminizi onlara nasıl açıklarız?

Ola ki, uzmanlarınızın arasında istenenlere karşı çıkma yürekliliğini gösteremeyenler vardır da, siz yanıtlanmışsınızdır. Böyle ise, ne olur bizi kamuoyu önünde onlarla bir araya getirin de bunu konuşalım. Vazgeçin bu, bilimi ve teknolojiyi kötüye kullanma girişiminden